

Το παράδειγμα
από την Κύπρο

Κάτι που έχουν προτείνει αυτές οι στήλες, το είδα να πραγματοποιείται από τους Κυπρίους. Ένα ωραίο βιβλιογραφικό δελτίο (όχι απαντηρή εκδόση εύτυχως) που παρουσιάζει καινούργια βιβλία κείμενα στην ελληνική και αγγλική, διηγήματα κ.λ.π. Δεν θα μπορούσε ο δήμος Θεσσαλονίκης να τυπώνει τέσσερις φορές το χρόνο ένα τέτοιο δελτίο, να το μοιράζει σε μια - δυο γλώσσες και να το στέλνει σε όλες τις δημοτικές βιβλιοθήκες (ή τις σπουδαιότερες) του εξωτερικού; Είκοσι άλλως, δεν έρθευε σχεδόν τίποτε για τη λογοτεχνία, ενώ δαπανώται εκατομμύρια για το θέατρο ή τη μουσική.

Τουλάχιστον
νερό και φως

Δεν θα θυμίσουμε τι υποσχέθηκε η κ. Μερκουρίου πριν δύο χρόνια για το ταχιστα έρεισματο πρώην βασιλικό θέατρο. Ούτε θα ξαναπούνε αν πρέπει να δοθεί στο ΚΘΒΕ ή στο δήμο. Κι αυτό γιατί τελικά, αποδείχθηκε ότι εκείνο που έχει σημασία είναι να σωθεί (και, φυσικά, να χρησιμοποιηθεί) το κτίριο. Και πρώτα απ' όλα, ο δήμος ως μηχανισμός ταχιστά κι ως ριχνει μπόλικο νερό να ξεβραμίζει ο τόπος και να φύγει η μπόχα κι ως βάσει γύρω-γύρω φατα δυνατό! Υστερα ελπίσουμε...

Οι Θεσσαλονικείς
από μακριά

Νά, λοιπόν, που διορίζεται διευθυντής του κινηματογραφικού φεστιβάλ Θεσσαλονίκης ένας σκηνοθέτης της Αθήνας, όπως, άλλωστε, Αθηνών καλλιτέχνης διορίστηκε διευθυντής και στο ΚΘΒΕ. Κι αν φάγεται από θέατρα Σερρών, Κομοτηνής κ.λ.π. πόλι Αθηνάιους δά βρέιτε. Σαυμάζει κανείς, πραγματικά, το πνεύμα αποκεντρώσεως που επικρατεί φαντάζεστε να είχε διοριστεί κάποιος Σαλονικιός διευθυντής στο Εθνικό Θέατρο, στη Λυρική Σιγνή ή στο φεστιβάλ Αθηνών; Θα είχαν σηκωθεί κι οι νιτρές της Αττικής...

Αριστοφάνης
εις πολλομάσιν

Από τη μία μεριά χαίρεται κανείς ότι ο άρχαιος Έλληνας κωμωδιογράφος έχει γίνει ο δημοφιλέστερος (για το θεατρικό συγκροτήματα - κρατικά και ιδιωτικά - και για το κοινό) συγγραφέας μια και φέτος το καλοκαίρι παρουσιάζονται δύο «Αριστοφάνειες», του, δού «Ορνιστοί» του, δού «Πεφίλες» του κι ακόμη «Ορνιστοί», «Αχαρνείς», «Βότρυχοι», «Βεσποφοριάζουσες». Από την άλλη μεριά όμως, καταλαβαίνει κανείς, ότι τα κείμενα του Αριστοφάνη εκλαμβάνονται σε όρεκτες περιπτώσεις

Τὸ νὰ θυμᾶσαι εἶναι ἐπικίνδυνον Ἡ μνήμη τοῦ Ἀρθούρου Μίλλερ καὶ τὸ ἀμερικανικὸ θέατρο

«Δὲν αἰσθάνομαι νὰ ἔχω πλέον
καμιά σχέση με τὸ Μπρόντγουεϊ»

Από τις κυρίαρχες μορφές του μεταπολεμικού θεάτρου, ο Άρθουρ Μίλλερ, ο δημιουργός έργων όπως «Ο θάνατος του εμποράκου» και «Ήταν όλοι τους παιδιά μου», έχει περσιόσει τα τελευταία χρόνια σε σιωπή. Βέβαια, τα έργα του παίζονται και ξαναπαίζονται σ' όλο τον κόσμο. Για το σημαντικό θέατρο και για το δικό του συγγραφικό πρόβλημα, μιλάει ο Μίλλερ στη συνέντευξη που έδωσε προς βρετανικό περιοδικό.

Το πρώτο ερώτημα ήταν: «Μπορούμε ν' άρχίσουμε την κουβέντα μας λέγοντας λίγα πράγματα για τα δύο νέα σας μονόπρακτα, που έχουν τον κοινό τίτλο «Κίνδυνος»: η μνήμη».

—Και στο δύο αυτά μονόπρακτα θέλω τη μνήμη από αυτό άπειλή που προσπαθούμε ν' άποκρούσουμε. Στο πρώτο μονόπρακτο μια γυναίκα έχει μια σχέση μ' ένα άνδρα, αλλά δεν είναι ικανοποιητική, γιατί εκείνη άρνείται να θυμείνει ότιδήποτε για το παρελθόν της. Στο δεύτερο μονόπρακτο, η μνήμη είναι ένα μέσο που ολοκληρώνει μια ζωή.

Γιατί γράφετε

—Αφού όλα, λοιπόν, είναι εναντίον σας, γιατί συνεχίζετε να γράφετε για το θέατρο;

—Τώρα πια δεν γράφω θέατρο για να κερδίσω τα πρόστιμα. Πολλοί λίγοι συγγραφείς το κάνουν. Τώρα γράφουν για τον κινηματογράφο ή την τηλεόραση, όπου έχουν περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας. Αν είσαι τυχερός και πιάσεις μια ταινία σου, τότε μπορείς να ζήσεις άρκετα χρόνια.

—Η μνήμη έχει παίξει το ρόλο της σε άρκετα από τα έργα σας. Τι αίσθανεστε για τη μνήμη;

—Μερικές φορές προτιμώ να μη θυμάμαι και άλλες άναγκά καταφύγιο στο να θυμώμαι. Η μνήμη μπορεί να είναι η καλλίτερη ουσία που κρατάει κάποιον άλοκληρωμένο. Και τα δύο νέα μου μονόπρακτα που δό παίζουν το φθινόπωρο στο Λίνκολν Σέντερ δίνουν δύο άκρόνσεις αυτής της άποψης.

—Πώς βλέπετε το ένδεχόμενο να παίχτει κάποιο ένα έργο σας στη Νέα Υόρκη το 1986;

—Μέ κάποιος δόση τρεμούλας, βέβαια. Δεν άπορχει άμφισβόλια, ότι το θέατρο έχει πέσει στις τελευταίες σκαλόν και άπορχουν άρκετές αίτιες γι' αυτό. Η μία είναι πώς τώρα άχουμε θέατρο άποφώνων λατρείων, που άπιτείνεται από ότι όι τιμές των εισητηρίων είναι άξιοσημείωτες. Εκείνο που έρχεται σάν άποτέλεσμα είναι πια δό μέσος πολιτής δέν σκέφτεται πια να πάει στο θέατρο. Η δό πρέπει να είναι άνασπαστής κάποιος σπάρ ή να δέν άδιαφέρει πολύ το θέμα του έργου ή να είναι πολύ πλούσιος για να δώσει 100 δολάρια για δύο θέσεις.

—Έχω τη γνώμη πώς για να πετύχει σήμερα ένα έργο στο Μπρόντγουεϊ, πρέπει να είναι

φοβόρασταν στην ιδέα ότι δό άμφισβόλια μπροστά στο κοινό, αλλά ήταν ένας φόβος άνογος, ρεαλιστικός, άναβόρσιμος. Φυσικά, άπάρχουν κριτικά και στις δεκαετίες του 1940 και του 1950. Άλλό ήταν έπτά ή όκτώ. Σήμερα άχουμε μόνο τρεις κι άπό αυτούς μόνον ό ένας έχει δύναμη. Βρισκόμαστε σε μια έντελως άποφορητική έποχή θεάτρου. Και εί- ναι καταστροφικό να σκέφτεται κανένας πώς αν ένα θέατρο δέν γεμίζει πλήρως όλο το βρόδία, όι μέρες του έργου είναι μετρημένες. Ποά έργα μπορούν να ευχόριστήσουν όλο το κοινό, συνεχεί;

αυτό το τι είναι το θέατρό μας. Όταν παραπονήθηκε μια ομάδα άπό συγγραφείς, τους είπαν ότι έγινε έκ παρδοξίσις. Αυτό άχουν γίνει πολλοί συγγραφείς μας σήμερα: παρα- δρομή. Είναι ντροπή πώς λίγα έργα παίζονται. Ο παραγωγός Ρόμπερτ Χουάιτχεντ είπει, πολύ σωστά, πώς μια να γραφτεί «Ο θάνατος του εμποράκου» ή το «Λεωφορείο ό πόθος», έπρεπε να άποφύουν έκτο- νάδες έργων άπό όπου μπορούσαν να θύουν αυτά. Αυτό δέν το άχουμε

μία έβδομάδα, το «Θάνατο του εμποράκου» και τον στέλνате σ' ένα παραγωγό του Μπρόντγουεϊ, πιά νομίζετε ότι δό ήταν ή αντί- δροση;

—Καλή ερώτηση. Ξέρετε είχα πολλά πρόβλήματα μ' αυτό το έργο άκόμη και το 1949. Πρώτα απ' όλα, ήθελαν ν' άλλάξουν τον τίτλο γιατί δέν έβρισκαν κατα- βλητικό. Οι παραγωγόί έκαναν

γράφμό σας δέν άνήκει στο 1980 και ότι δό έπρεπε ν' άλλάξετε το στίλ σας για να γίνετε πιο «σύγχρονος»;

—Ισως να το αίσθάνομαι αυτό, αλλά στην ηλικία μου δέν μπο- ρεί να κάνει κανένας τέτοιου είδους άλλάγος. Θα σταθώ ή θα πάω με τον τρόπο που θέλω εγώ τα πράγματα.

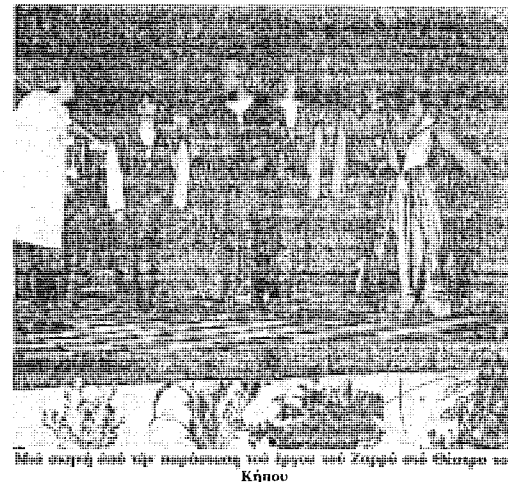
—Ιδς έχει έμποδίσει κατά κάποιον τρόπο το σημαντικό κλίμα στο γράψμό σας; Εν- νου, σας σταμάτησε στο γράψμό άπό κάτι που θέλα- τε να γράψετε;

—Αίσθάνομαι πώς ή σημερινή σκηνή είναι έχθρική, αλλά δέν με έχει έμποδίσει να γράψω. Αυτή τη στιγμή γράφω ένα κα- νονικό θεατρικό έργο - αλλά το άντιμετωπίζω σάν καθαρή τέχνη και όχι σάν κάτι που δ' άνεβα- στεί στο Μπρόντγουεϊ. Δέν έ- ρω καθόλου αν θα θέλει κά- ποιος να το άνεάσει ή αν θα πάει περισσότερο άπό δύο έβδομάδες. Είλικρινά, δέν με ένδιαφέρει. Έγραφα ένα έργο, τον «Άρχιεπίσκοπο της στέγης» και παίζετε πέρι στο Ολντ Βικ του Μπρίστολ, αλλά δέν δό σκε- φτόμουν ποτέ να το παρουσιά- σω στο Μπρόντγουεϊ. Δέ ζητού- σε πολλά από ένα κοινό σάν του Μπρόντγουεϊ.

—Δέν το βρισκέτε άπογοη- τευτικό αυτό;

—Όχι. Γράφω έπίσης τα άπο- μνημονεύματα της ιστορίας του καιρού μου κι αυτό με άποσχο- λεί πολύ. Εκείνο που προσπαθώ να σας πω είναι ότι λίγο-πολύ έχω άγκαταλείψει το Μπρό- ντγουεϊ. Εγώ άνήκω σε μια κοιλτούρα θεατρική, όχι στην κοιλτούρα του θεάματος, που, συστηματικά, άχουμε σήμερα. Έχω, πόντως, έλπίδες στο Λιν- κόλν Σέντερ και στην εκεί πα- ρουσίαση των μοναχικών έργων. Είναι νωτό άνθρωπο άπό το ζώο, με πολλή πείρα παρα- γωγής και δέν άχουν μεωδία- σθείς. Όμως άποφύγει τη δου- λεία τους και ίσως άπό κάποιον τέτοιο πυρήνα να έλπηθείς και πάλι ό ανδύρασμός του τρελού ιδεαλισμού και του προσηκώ- τος, όπως ήταν κάποτε το «Γκρουπ Θίατρο» και το Μπρό- ντγουεϊ του 1920, όπου ή μόνη πραγματική φωνή ήταν ό Εγγέ- νιος Ο' Νήλ.

—Πώς άντιμετωπίζετε την έπιτυχία που είχατε νός με το «Θάνατο του έμπο- ράκου»;

Κήπου

Θεατρικές παρουσιάσεις

Αλφρέ Ζαρρύ «Ο Υγιού βασιλιάς», από την «Ομάδα θεατρικής αναζήτησης»

Στα τέλη του προηγούμενου αιώνα, δίνοντας το πρώτο θεατρικό έργο που δό μπορούσε να χαρακτηριστεί σάν έμπνεασμένο άπό τον σοφιστισμό, ο Ζαρρύ, με τον «Υγιού Βασιλιά» έσέκμασε σόλο, τόσο για την τολμηρή γλώσσα δό και για την άρμη του έργου του. Σήμερα δό μπορούμε να πούμε πώς το έργο αυτό άποτέλει, μαζί με του Βικτόρ τόν «Βικτώρ», τους προγόνους του θεάτρου του «παράλογου». Πολλά άχουν γραφεί για το έργο του Ζαρρύ, κυρίως πώς είναι μια παρωδία του βασιλικού Οιδίποδα. Φυσικά, στο έργο άποφύουν όλη η σκηνή και άπό ένα σωρό Ευρωπαϊούς κλασικούς, περισσότερο ίσως του Ραμπελάι. Ο Ζαρρύ, τρομερό παιδί της έπαχης του, παρουσιάζει το αίσιο θέμα της δίψας για έλευσία και της σκληρότητας που συνεπάγεται ή άσκησή της. Ο Υγιού είναι ένα άνθρωπο, άδίστακτο, σκληρό, χωρίς άόρρες, αλλά με θάρρος, που κατορθώνει με δολοφονίες και δολοφονίες να γίνει βασιλιάς στην... Πολωνία. να έπιδεί μια σπληνική τυραννία στους υπηκόους του, να κυνηγήσει, να άπαιτήσει, στο τέλος να καταλήξει σ' ένα καρόφι που πλέει προς το παντώ και το πωθενά. Μέσα άπό τα έπεισόδια του έργου, ο θεατής ένασθματίζει τόν Μάκβεθ, τόν Οιδίποδα, σοξίτηρικούς ήρωες και άλλους, δασμένους, σάπο, μ' ένα μούρο χούμορ, σε μια γελοιοποιημένη μορφή, που άδηγεί σε μια γελοιοποιημένη άυτοαυτοστροφή.

Η παράσταση του έργου του Ζαρρύ δέν είναι εύκολο έχειρημα (άν άπόρχει εύκολο άνέβασμα όποιουδήποτε θεατρικού έργου) και αυτός ή αυτοί που δό φιλοδοξούν να το παρουσιάσουν στη σκηνή δά πρέπει να άχουν και πολλή γνώση και πολύ ταλέντο. Κάποιος είναι γνωστός μερικές άόψεις του ίδιου του συγγραφέα για το άνέβασμα του έργου. Είναι άκόμη εν μέρει γνωστό πώς το άνέβασε ο ίδιος. Φυσικά, αυτό όλο ένδεκτικό και όχι άποφύγετο για τον σημερινό σκηνοθέτη, που πρέπει την δική του καλλιτεχνική προσέ- κωπη να χρησιμοποιήσει. Εν πάση περίπτωση, χρειάζεται ένα όραμα και πολλή άπονοητι- κή πείρα, για να κινηθεί ο κόσμος του «Υγιού βασιλιά» στη σημερινή σκηνή. Ο κ. Φαλτοπούλος, που άπες μαρτυρεί το πρόγραμμα, έπιμύσησε πολλά καθήκοντα σ' αυτή την παράσταση που είδαμε στις «Γιορτές Άνοχτου Θέατρου». Δέν έδειξε να διαβεί τον έρ- λασμό του σκηνοθέτη που χραισάει. Η παράσταση είχε χαλαρό ρυθμό, άφνευ ή μνήμη του Ζαρρύ να χαθεί (ο Υγιού που είδαμε δέν ήταν ό τέρας που ύποπτεται ότι έβλεπε να παρουσιάζει το έργο, αλλά ένας χαριτωμένος, συμπαθέστατος φασούλης), ή άπόδοση των ρόλων, πών όλιγων έξαρτίσεων, δονοδιότιες. Βέβαια, άπάρχουν μερικές άξιοσημείω- τες, που άμως χάνονται μέσα στην γενική άδυστοχία, στο θάμνωμα που κυριαρχούσε στην παράσταση.

Μέλιμα κώλικς για κωμικούς έρμηνείες. Πιο συγκεκριμένα, ή καλύτερη παρουσία της παράστασης ήταν της Μαρίας Παράση από ρόλο της Μέρ Υγιού, ένώ, άπό την άλλη μεριά, ο ίδιος κ. Φαλτοπούλος έδειξε πώς έχει πολλά προσόντα κωμικού, μ' άνετη κίνηση, καλή φωνή. Άπό τους υπόλοιπους δό πρέπει να άναφέρω κανείς την Μαρία Κρεμύδα, που άδικήθηκε σάν άνδρική ρόλο, αλλά παρ' όλ' αυτό δέδειξε να έχει προσόντα, και τόν Γιάννη Κουρήση. Το σπινγκό του κ. Βελανθόπουλου είχε ύψος και θούρη στο της έβελξη της παράστασης, το κοστούμι του ήταν εύφραστάν, αλλά έλαχιστα γελοιογραφικά. Η κίνηση που άδιδε ή Βικι Σάνου είχε ένδιαφέρον και ή μουσική του Γιώργου Άνδρέου κατασσοδάν στα βελικά στοιχεία της παράστασης.

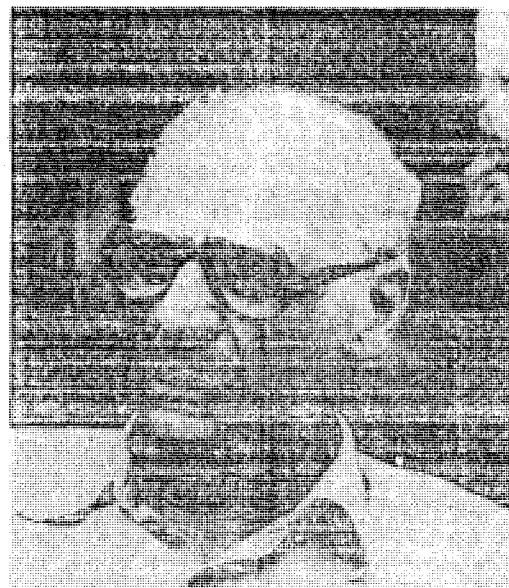
ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Τὸ ξένο ποῦλημα

Γκάες Γκίλ

Πρωινό στη θάλασσα

Καθώς έξορουν άπό τή θάλασσα μέ τήν άνατολή

Ο Άρθουρ Μίλλερ σε πρόσφατη φωτογραφία

σήμερα. Στις δεκαετίες 1940 και 1950 άνέβαιναν σ' ένα μήνα στο Μπρόντγουεϊ περισσότερα έργα άπό όσα άνέβαιναν τώρα όλο το χρόνο. Άχουμε χάσει ό το έδαφος για να θγει μια νέα έσδοδα. Και το λυπηρό είναι

ένα γκάλοπ μεταξύ θεατρώφι- λων, αν θα πήγαιναν να δούν ένα έργο που δό είχε τόν τίτλο «Θάνατος του εμποράκου» και κανείς δέν είπει ότι θα πήγαινε. Άκόμη με πείζαν να κόψω όλες

